

لـ پشت پـردی و ا قیعی کامـراو... نووسینی: دانا حـمید

لـ جیهانـکدا کـ تیایدا سنوورـکانی نـوان تایبـتی و گشتی،
استـقینـ و خـیا، بـردـوام لـ گـاندان، مانی “نـفرـتی
نـوبـهاران” یی بـختیار عـلی وک ئاوـنـیک دـردـکـوت کـ
نـگدانـوی ئاـزیـکانی کـمـگایـک لـ قاغی گواستـنـوـدا
پیشان دـات. ئـم مـانـ چـندین چـمکی سـرکی تـکـات دـکات بـ
دروستکردنی و نـیکـی فرـهـند لـ ئـزمونی مـری و کـمـمایـتی،
سیاسی و کـلتوری واقعی کوردستان.

مـانـکـ لـسـر دوالیزی بینین و نـبین دـامـزراو. کامـرا، وک
نامـازی سـرکی بینین، لـ هـمان کاتدا دـبـتـ نامـازی نـبین.
ئـوی دـبینـت، ئـوی تـمار دـکـت، لـ استییدا پـردـیکـ بـ
شاردنـوی ئـوی نابینـت. لـردا دـتوانین پـیـندی بـ تیـری
ژاک دـریدا دـربارـی “نامادـی/ نائامادـی” بکـین. ئـوی لـ
و نـکـدا نامادـی، لـ هـمان کاتدا ناماژـی بـ نائامادـی شـتـکی
تر.

شـرف، وک چـمکـکی ناوـندی لـ مـانـکـدا، دـبـتـ بارـکی قورس
لـسـر شانی کـمـگا، بـتایبـت ژنان. ئـم چـمکـ، کـ زـر جار وک
بـهایـکی پـیرز و نـگـ پـناسـ دـکـت، لـ استییدا دـبـتـ
زنجیرک کـ ئازادی تاکـکان بـند دـکات. لـ جیهانی مـانـکـدا،
ژنان بـردـوام لـ ژـر چاودـری و کـنـترـی کـمـگادان، وک بـی
ژیانیان بـردـوام لـ بـردـم کامـرایـکی نادیاردا بـ کـ هـموو
جووـیـکیان تـمار دـکات.

کامـرا لـم مـانـدا تـنها نامـازـکی تـکنیکی نیی، بـکو دـبـتـ
سیمبوک بـ چاودـری بـردـوامی کـمـگا. لـ لایـکـو وک نامـازـک
بـ تـمارکردنی مـژوو و پاراستنی یادـویـی کار دـکات، لـ لایـکی
تـرو دـبـتـ هـمایـک بـ چاودـری بـردـوامی کـمـگا. ئـم
چاودـری، کـ لـ وائـدا بـ پاراستنی بـها و نـریتـکان، لـ
قووـاییدا دـبـتـ هـی دروستبوونی کـمـگایـکی کـنـترـکـراو کـ
تیایدا تاکـکان بـردـوام لـ ژـر فشاری خـگونـانـدن و
خـدـرخستندان.

ئـم دـخـ پرسیارکی گرنگ دـوروژـنـت: ئایا لـ کـمـگایـکدا کـ

هه موو شتاک د بېت شفاف و ناشکرا بېت، چ جگایک بې تایبتمندی و نازادیی تاک د مښتو؟ مانه که هروها ووبه ووی پرسیار کی گرنګمان دکاتو: ئایا ئو مژوو کی که له لگې وښ و تمارکردنه د پارزرت، بېستی د توانت گوزارشت له قووی و ئاوی ئو زموونی مریی بکات؟ بېام له لای کی تر و، ژن وک هز کی ئال نګاریکار و بېر نګار بوونه د رد ک و، ژن له ردا تېها بې تی چیر که نیی، بېکو د بېت خودی گور و و بکری سر کی. ئم دوو فاقیې له یی ژندا، وښ ی کی ئا ز له دخی ژن له کم مښ گای کوردییدا پشک ش دکات.

نریت لم مانه دا وک هز کی دوو فاقی د رد ک و، له لای ک و، نریت وک سچاوی شوناس و بېرد وامی کولتوری کوردی پشک ش دکرت. بېام له لای کی تر و، نریت د بېت بېر بېست که له بېرد م گوانکاری و پشک و تندا. ئم مانه ه و دات پرسیار له سر یی نریت له کم مښ گای هاوچرخدا بوروژن و پمان بېت که پوېست بې شو ی کی ځنځران مام لگې نریتدا بکین.

توندوتیژی چمک کی تری گرنګ لم مانه دا. توندوتیژی له ردا تېها فیزیکی نیی، بېکو فرمی ج راوچر و رد گرت: توندوتیژی کولتوری، توندوتیژی زمان وانی، و توندوتیژی سیمبویک. توندوتیژی د بېت ئامراز بې سپاندنی د سات و پاراستنی سیستمی باو. بېام له ه مان کاتدا، مانه که پیشانی دات که چن توندوتیژی د بېت هی تېکوونی پویندیې مر یی کان و ل ناوچوونی متمان له کم مښ گادا.

مژوو و یاد ووی دوو چمکی تری گرنګ لم مانه دا. کامرا، وک ئامراز بې تمارکردنی مژوو، بېستی کی سر کی د گوت. بېام مانه که پرسیار دکات: ئایا دکرت مژوو ن ت و ی که له لگې تېها ی که وښ و تمار بکرت؟ ئم پرسیار ئم بېر و تېگ یشتن کی قووتر له چ نیی تی دروستبوونی مژوو و یی یاد ووی له پکھ نانی شوناسی ن ت و ییدا د بات.

شوناس چمک کی تری سر کیی لم مانه دا. شوناس له ردا وک شت کی ن گ و جگیر پشک ش ناکرت، بېکو وک پر س ی کی بېرد وامی دروستبون و گوان د رد ک و، مانه که پیشانی دات که چن شوناسی تاک ک سی و ن ت و یی له ژر کاریگری فاکتور ج راوچر کا ندا دروست د بېت و د گ درت.

د ساتات چمک کی تری گرنګ که بې شو ی کی نا است وځ له مانه که دا ئاماد یی. د سات له ردا تېها سیاسی نیی، بېکو له ه موو پویندیې کم مښ گای کا ندا ئاماد یی. مانه که پیشانی دات که چن د سات له لگې چمک کانی شراف، نریت، و

کولتور و کار دکات و چن کاریگری لسه ژبانی تاککان دادنت.

زمان و گوانانو دوو چمکی تری گرنگن لم ماندا. بختیار علی لگای بکاره نانی زمان کی شیعری و تکنیکی گوانانو تایبته، هه وو دکات ئو و شتانه بگوانانو که لگای زمانی ئاسایی و ناتوانرته دبره درن. ئممش پرسیار دروست دکات لسه سنوورکانی زمان و توانای گوانانو ل دبره ینی ئرمون مریدکاندا.

سکسیوايته و جسته دوو چمکی تری گرنگن که ل مانده که دا دبره که ون. سکسیوايته لبردا تها بابته کی تایبته نیی، بکو دبهته میدانکه ب مملانی سیاسی و کممائییه تی. جسته دبهته شوینی نووسینه و یاساکانی کممائیگا و ل همان کاتدا، شوینی برنگار بوونه و بخرخاندان. ئممش پرسیار کی گرنگ دوروژننهت: ل کممائیگایه کدا که تیایدا جسته و سکسیوايته دبنه بابته کی نتره کی کممائییه تی، چن دکرت مانای استه قینه ی خشه ویستی و پیویندی مریی بدزینه و؟

ل جیهانه کدا که تیایدا سنووری نهوان تایبته و گشتی، استه قینه و خیا، ببردوام ل گواندایه، ئم مانه بانگ وازکه ب بیرکردنه و یه کی قوو تر دبره ی مانای ئازادی، شرف و مرقبوون. ههروهه، مانده که ئماژ ب گرنگی و وسم و نریت دکات ل پهکه نانی ناسنامه ی تاک و کممائیگادا، بمام ل همان کاتدا پرسیار دکات: ئایا ئم یتوا و نریتانه، که زه جار ب ناوی پاراستنی شرف و بهه کممائییه تییه کان ئنجام دبره، ل استیدا دبنه هه ببردوامبوونی سیستم کی کممائییه تی نا عادیلانه؟

ههروهه مانای "نهفرته نهوبه هاران" تیشک دهخاته سه پیویندی نهوان تاک و کممائیگا، و ئو فشارانه کی که کممائیگا دهخاته سه تاک ب پییه وکردنی نهرم که مائییه تییه کان. ئم فشارانه زه جار دبنه هه دروستبوونی ناکه کی ناو کی ل تاکدا، ل نهوان خواسته که سییه کانی و چاو وانییه کانی کممائیگا. مانده که ب وردی ئم ناکه کییه ناو کییه دهخاته وو و هه وو دکات پیشانی بدات که چن تاککان هه وو ددهن ل نهوان ئم دوو ههزه دژ ب یکه دا هاوسه نگی بدزنه و.

مانای "نهفرته نهوبه هاران" یی بختیار علی تها مانکه نییه لسه مژووی کورد یان چیره کی ئافرته که. ئم وینه یه کی ئاژه ل کممائیگایه که ل نهوان نریت و مدهرنیت، نهوان مژوو و داهاتوو، نهوان تاک و کممائیگادا مملانه دکات. مانده که بانگ وازی گوانکاری و ووبه ووبوونه و لگه که ش قوو کانی کممائیگا

دکات، بېلام له هېمان کاتدا هېشداريمان دداتو کې ئېم
گڼانکارييې لهوانېيې بې نرخکې قورس بېت. ئېمانکې ئېم بېرېو
تېگېشتنکې قووېتر له چېنيېتي دروستبووني مېژوو، ئېي يادوېري
له پېکھېناني شوناسي نېتوويي و ماناي استېقيني ئازادي و
مرېبوون له جيهاني هاوچېرخدا دېبات.

ئېماني "نېفريتي نېوبېهاران" تېها چيرکېک نيبې دېرباري
کېمېگايېکې ديارېکراو، بېکېکو ئاوېنېيېکې کې تيايدا دېتوانين
ئېنگدانوېي ئېو کېشې و پرسيارې جيهانيانې بينين کې سېردېمي
ئېمې ووبېوويان بېتوې. ئېمانکې بانگېشې ئېو دېکات کې
پېويستې بې شوېيېکې خنېگرانې و بوېرانې ووبېووي ئېو کېشانې
بېينېو کې کېمېگاکېمان ووبېوويان بېتوې، ئېگېرچې ئېم
ووبېوونېوېي لهوانېيې ئازارېخش و ناخېش بېت.

نووسيني: دانا حېميد